

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om Säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88)

Er beteckning: Ju2024/02620

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Skåne län (Länsstyrelsen) yttrar sig över remiss om säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88). Länsstyrelsens yttrande har tagits fram utifrån rollen som tillsynsmyndighet enligt säkerhetsskyddslagen och i egenskap av statlig verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen instämmer i huvudsak i utredningens förslag om nya regler för säkerhetsprövningar men vill föra fram följande under nedan angivna avsnitt.

3 Allmänt om säkerhetsskyddsregleringen

3.2.4 Allmänt om säkerhetsprövningen

Länsstyrelsen konstaterar att utredningen inte föreslår någon ändring vad gäller kravet på uppföljning av säkerhetsprövningen i den föreslagna lydelsen 3 kap. 2 § andra meningen utan att den är oförändrad jämförd med nuvarande 3 kap. 3 § andra stycket i säkerhetsskyddslagen. Länsstyrelsen har inget att invända emot det men vill härvid föra fram vikten av att en säkerhetsprövning avslutas i de fall en person inte längre deltar i säkerhetskänslig verksamhet. Detta för att undvika onödig och integritetskränkande registerkontroller. Det vore enligt Länsstyrelsen önskvärt om detta framkom i bestämmelsen.

7 Överväganden om säkerhetsprövningen

7.5.3 Definitionen av begreppet grundutredning lagregleras

7.5.4 Lagreglering om vilka personliga förhållanden som grundutredningen bör omfatta

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om att definitionen av grundutredning överförs till säkerhetsskyddslagen och att det i lagen även anges vilka personliga förhållanden som normalt bör omfattas av en grundutredning. Härigenom tydliggörs vad grundutredningen vanligtvis kommer att omfatta och vad det kan innebära för den enskilda. För att ytterligare förstärka vad en grundutredning vanligtvis ska innehålla föreslår Länsstyrelsen att ordet "bör" i den föreslagna bestämmelsen byts ut till "ska" eller "ska i vart fall".

Ett av de personliga förhållanden som enligt förslaget bör ingå i grundutredningen är brottslighet. Länsstyrelsen vill härvid föra fram att det för flera verksamhetsutövare är svårt att ta del av denna typ av information. Verksamhetsutövare har i stor utsträckning inhämtat sådan information via olika rättsdatabaser, något som framöver inte är möjligt efter ett avgörande i Högsta domstolen som anger att sådana handlingarna endast får användas i journalistisk verksamhet och inte delas vidare till betalande kunder i en databas (Mål: Ä 3457-24 och Ä 3169-24). Länsstyrelsen ser med anledning av detta en risk att verksamhetsutövare inte kommer att få information om brottslighet i den utsträckning de behöver vilket kan innebära en risk för den säkerhetskänsliga verksamheten.

7.6.2 Helhetsbedömning

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att det i säkerhetsskyddslagen regleras att det vid säkerhetsprövningen ska göras en samlad bedömning av underlaget, alltså en helhetsbedömning. Genom att detta kommer till uttryck i lagen blir det tydligare för alla berörda.

I den föreslagna bestämmelsen tydliggörs även vad den samlade bedömningen ska innefatta. Att begreppet "pålitlig" från säkerhetssynpunkt ersätts av begreppet "lämplig" från säkerhetssynpunkt har, enligt Länsstyrelsen, egentligen inte så stor betydelse. Länsstyrelsen instämmer dock i att det härigenom blir

tydligare då begreppet "lämplig" innefattar en lojalitets-, pålitlighets- och sårbarhetsbedömning.

7.7 Behörighet att medverka i säkerhetskänslig verksamhet

Att regleringen om behörighet att medverka i säkerhetskänslig verksamhet förtydligas och flyttas över till säkerhetsskyddslagen är, enligt Länsstyrelsen, bra då det härigenom, liksom utredningen framför, innebär ett rättsligt hinder för en person som inte är behörig att medverka i säkerhetskänslig verksamhet.

8 Säkerhetsprövningsbeslut

8.3.2 Skriftlighetskrav för säkerhetsprövningsbeslut

Länsstyrelsen ser positivt på införandet av skriftlighetskrav för säkerhetsprövningsbeslut då det härigenom blir tydligare för den prövade. Det är även, enligt Länsstyrelsen, positivt för verksamhetsutövare då det ökar spårbarheten för det fall den prövade söker anställning igen hos verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen ser dock en risk för ökad administration och därmed ökade kostnader för verksamhetsutövarens hantering av säkerhetsprövning. I de fall verksamhetsutövaren är en myndighet kan det, enligt Länsstyrelsen, innebära flera begäran om utlämnande av dessa beslut som måste hanteras. Det kan, enligt Länsstyrelsen, behövas kunskapshöjande insatser för verksamhetsutövarna samt att antalet frågor från verksamhetsutövarna ökar vilket kan innebära större belastning för tillsynsmyndigheterna.

9 Avstängning av statligt anställda

9.4.2 Nya regler om avstängning i lagen om offentlig anställning

Länsstyrelsen har inget att erinra mot förslaget om avstängning men anser att en omplacering alltid ska övervägas innan avstängning kommer ifråga. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang lyfta fram att ett säkerhetsprövningsbeslut är en personalsäkerhetsåtgärd och alltså en arbetsledningsåtgärd.

En avstängning kan säkerligen, enligt Länsstyrelsen, i vissa fall vara nödvändig för att inte riskera säkerheten för de säkerhetskänsliga verksamheterna i staten. Länsstyrelsen vill här dock föra fram risken för att en avstängning kan komma att leda till att nya/andra

säkerhetsrisker kan skapas. Detta då arbetstagaren som stängs av kan komma att använda sina kunskaper på ett sätt som riskerar den säkerhetskänsliga verksamheten. Om personen i stället omplaceras finns möjlighet för verksamheten att genom kontroller och avstämningar upprätthålla säkerheten i den säkerhetskänsliga verksamheten. Därmed är, enligt Länsstyrelsen, en omplacering att föredra i stället för en avstängning.

När det gäller möjligheten att stänga av statligt anställda från arbetet konstaterar Länsstyrelsen att det saknas tidsangivelse för hur länge en sådan avstängning kan pågå. Visserligen anges att avstängningen bör begränsas i tiden till att omfatta en skälig utredningstid. Då en avstängning är en ingripande åtgärd för arbetstagaren vore det, enligt Länsstyrelsen, bra om det i bestämmelsen även anges ett skyndsamhetskrav.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang även lyfta fram att det är oklart hur förslaget om avstängning av statligt anställda kan komma att påverkas av om ett säkerhetsprövningsbeslut överklagas. Som framgår ovan ska avstängningen begränsas till en skälig tid. Enligt Länsstyrelsen finns det dock en risk för att avstängningstiden kan komma att pågå under en längre tid i de fall ett säkerhetsprövningsbeslut överklagas. Hur denna situation ska hanteras behöver, enligt Länsstyrelsen, belysas i den fortsatta utredningen av en överklagandemöjlighet.

10 Överprövning av säkerhetsprövningsbeslut

10.4 Ska säkerhetsprövningsbeslut få överklagas?

Länsstyrelsen instämmer i att en möjlighet till överprövning innebär att både verksamhetens säkerhetsperspektiv och individens rättigheter därmed kan klargöras. Länsstyrelsen konstaterar dock att det kvarstår flera frågor som behöver utredas ytterligare, inte minst vad gäller vilka konsekvenser en möjlighet att överklaga ett säkerhetsprövningsbeslut får. Länsstyrelsen anser att utredningen kring dessa frågor behöver prioriteras.

11 En ny myndighet för överprövning av säkerhetsprövningsbeslut

11.2.3 Skulle alla säkerhetsprövningsbeslut kunna bli myndighetsbeslut?

När det gäller förslagen om en överprövningsinstans är detta inte fullt ut utrett och med anledning av det kan Länsstyrelsen inte ta ställning i denna del fullt ut. Länsstyrelsen motsätter sig dock att tillsynsmyndigheterna blir beslutsmyndigheter.

11.5 En ny nämndmyndighet

För det fall utredningen framöver landar i att en nämnd ska inrättas för att överpröva säkerhetsprövningsbeslut instämmer Länsstyrelsen i att en sådan lösning vore att föredra. Genom att denna typ av ärenden koncentreras till en specialanpassad nämnd ser Länsstyrelsen en möjlighet till ökad rättssäkerhet och möjlighet att det bildas en enhetlig praxis i dessa frågor. Det ska dock beaktas att nämnden kommer att ta del av en stor mängd skyddsvärden varför det krävs en noggrann reglering för nämndens hantering av dessa.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med tillsynsjurist Birgitta Fredriksson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Kajsa Helmbring medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.